

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: **ÚMRTNOST V ZEMÍCH VÝCHODNÍ A JIŽNÍ EVROPY: TRENDY A STRUKTURY**

Autor práce: **Bc. Matěj Šplíchal**

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, relevance cílů aj.*)

Cílem předložené diplomové práce Bc. Matěje Šplíchala bylo zhodnotit vývoj a trendy úmrtnostních poměrů v zemích jižní a východní Evropy od konce druhé světové války do současnosti, celá práce je ale zaměřena pouze na vybrané čtyři evropské země.

Hned v úvodní části si autor práce vytyčil 3 pracovní hypotézy, které rekapituluji známé demografické skutečnosti a bohužel slibují od vypracování diplomové práce pouze ověření známých faktů za využití demografických metod (Hypotéza 2: „Ve státech východní Evropy docházelo během období komunismu ke stagnaci, či k zhoršení úmrtnostních poměrů“ a Hypotéza 3: „Po pádu komunismu a přechodu od centrálně plánovaného hospodářství k tržnímu systému, došlo ve vybraných státech východní Evropy ke zlepšení úmrtnostních poměrů, a jejich postupnému přibližování k vybraným státům jižní Evropy“). Hypotéza 1: „Státy jižní Evropy měly po druhé světové válce v úmrtnostních poměrech a dalších demografických ukazatelích horší postavení než státy ve východní Evropě, ale v posledních letech je na tom už jižní Evropa lépe než východní Evropa“ – práce se nezabývá státy jižní Evropy, ale pouze dvěma vybranými zeměmi.

Práce s literaturou

Kapitola 2 – Diskuse s literaturou rozdělená na osm podkapitol, tematicky zaměřených na studium úmrtnosti obsahuje na 12 stranách kvalitní soupis nejznámějších publikovaných prací o demografické revoluci, epidemiologickém přechodu, kardiovaskulární revoluci atd. Očekávala bych ale v této části ale zejména diskusi s literaturou věnovanou úmrtnosti analyzovaných zemích jižní a východní Evropy.

Metodika práce

 (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Kapitola 3 nazvaná „Data a metody“ popisuje na 10 stranách výchozí data a výpočtové vzorce. Na str. 30 je tato část zahájena detailním popisem výpočtového vzorce hrubé míry úmrtnosti a kvocientu kojenecké úmrtnosti, nikoliv už jejich složek, resp. použité míry novorozenecké a perinatální úmrtnosti. Výpočtové vzorce jsou dle formátu zřejmě překopírovány z jiných zdrojů, není uveden zdroj (např. str. 34 stejná symbolika u dvou výpočtových vzorců je rozdílně popsána) a symbolika často není zcela popsána (např. str. 38 – Giniho koeficient).

Práce vhodně vychází z převzatých dat, z Human Mortality Database a databáze EUROSTAT.

Hlavní připomínku v této části ale mám ke stěžejnímu kroku celé práce, a sice redukcí původního záměru analyzovat země jižní a východní Evropy. Není mi jasné, proč autor práce nezvolil pro výběr zemí více proměnných popisujících úroveň úmrtnosti než pouze proměnnou naděje dožití při narození. Byla k výběru opravdu potřeba klastrová analýza? Zásadní krok práce (výběr zemí) je pak obsažen na straně 40. Název obr. 2: „Typologie států jižní a východní Evropy, dle hodnot e0 pro muže a ženy, v roce 2012“ není přesný, v textu na tento obrázek chybí odkaz, chybí vysvětlivky barevného zvýraznění, ale zejména chybí vysvětlení, proč zrovna byly vybrány dané země a nikoliv jiné.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Následujících šest kapitol (kapitola 4 až kapitola 9) tvoří vlastní analytickou část práce neb se zabývají analýzou vybraných ukazatelů úmrtnosti ve zvolených čtyřech zemích, nevhodné a nesystematické považuji názvy jednotlivých kapitol, viz např. kap. 4: „Vývoj úmrtnosti ve východní a jižní Evropě od konce druhé světové války do dnešní doby“ (opět se jedná pouze o analýzu vývoje čtyř evropských zemí) vs. kapitola 6: „Kojenecká úmrtnost“ (zde stručný název, byť se jedná o proces jako v kap. 4)...

Řada obrázků, např. obr. 3-7 má uvedeno – „vlastní výpočet“, je tomu opravdu tak? Nejedná se pouze o vynesení převzatých hodnot ukazatelů (hrubé míry úmrtnosti, standardizované míry úmrtnosti, kvocientu kojenecké úmrtnosti) do grafu?

Rovněž za závažnou skutečnost považuji, že v celé práci chybí uvedení výchozích hodnot analýz, např. v části dekompozice jsou uvedeny pouze rozdíly porovnávaných měr, nikoliv výchozí hodnoty, viz např. str. 64: „Odečteme-li od hrubé míry úmrtnosti v roce 1950 hodnotu hrubé míry úmrtnosti v roce 2010, zjistíme, že rozdíl hrubých měr úmrtnosti v Portugalsku u žen činil 2,2 promilového bodu.“

Interpretaci výsledků obsažených v grafech považuji za dostatečnou, provázanost provedených analýz (kapitola 4 až kapitola 9) neshledávám. K jazykové úrovni práce nemám žádné zásadní připomínky.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Na předem vytčené pracovní hypotézy je v Kapitole 10 - „Závěr“ zodpovězeno. Zasazení závěrů do širšího kontextu je velice stručné.

Předložená diplomová práce je dokladem zvládnutí aplikace demografických výpočtů v oblasti analýz úmrtnosti. Z formálního hlediska je práce na dobré úrovni. Lze ocenit zejména kultivovaný styl a srozumitelné vyjadřování.

2. Formální náležitosti práce (*zatrhněte Vaši volbu*)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přístupu studenta, přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Přes výše uvedené výhrady se domnívám, že práce Bc. Matěje Šplíchala ještě splňuje požadavky standardně kladené na diplomové práce na PŘF UK.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě.

Datum:

Autor posudku: Prof. RNDr. Dagmar Dzúrová, CSc.

Podpis: